

In 1911 ‘ontdekt’ Mondriaan in Parijs het kubisme. De nieuwe werkwijze van o.a. Picasso en Braque maakt veel indruk. Vooral de manier waarop ze de werkelijkheid steeds verder abstraheren, maar ook het uitgangspunt dat de compositie van het schilderij belangrijker is dan de kleur.

Georges Braque, 1882 - 1963
Gitaar en glas, 1917

4 Circa 1912 maakt Mondriaan het schilderij *Compositie No. XI* (zie plattegrond). Hoe schaal je dit kunstwerk?

Realistisch ← ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ → Abstract

5 Waaraan kun je zien dat hij ‘steeds verder abstraheert’ (zie inleidende tekst)?

.....

.....

En wat is veranderd aan zijn kleurgebruik?

.....

.....

6 Zonder verder het titelkaartje te lezen: wat heeft Mondriaan hier geabstraheerd?

- A. Een landschap B. Een portret C. Een stillevens

7 Lees onderaan de pagina het goede antwoord. Kijk nog eens goed. Welke elementen kun je nog herkennen?

.....

.....

8 Bijzonder detail: Mondriaan verandert in deze periode ook zijn signatuur! Wat verandert hij en waarom denk je dat hij dat doet?

.....

.....

De ontwikkeling naar abstractie is ingezet. Mondriaan verklaart dat je ‘door niets menselijks te willen vertellen, echte schoonheid kunt laten zien’ en neemt langzaam maar zeker afstand van de werkelijkheid.

9 Meesterproef: het laatste schilderij was uit 1912. Wijs (op de goede volgorde) twee schilderijen aan die laten zien hoe Mondriaan zich verder ontwikkelt en bekijk dan de datering. Is dit gelukt?

Steeds meer werkt Mondriaan met horizontale en verticale lijnen: in vierkanten, maar ook als streepjes, die elkaar soms kruisen. Plussen en minnen eigenlijk. Mondriaan ziet ze als positieve lading (+) tegenover negatieve lading (-) en als een verwijzing naar andere tegenstellingen, zoals ‘mannelijk-vrouwelijk’ en ‘werkelijk-onwerkelijk’.

Bekijk *Compositie 10 in zwart wit*, 1915.

10 Hoe schaal je dit kunstwerk?

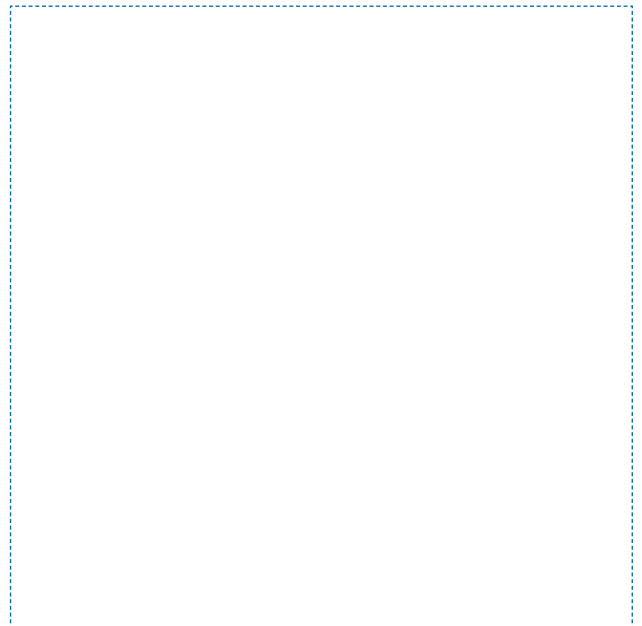
Realistisch ← ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ → Abstract

11 Kijk nu nog eens, met wat extra informatie. In 1915 zit Mondriaan namelijk weer veel in Domburg, waar hij zijn schetsen van de zee en de pieren (zie het eerste schilderij) verder abstraheert. Dus: ook hier zie je een oceaan en een houten pier. Kun jij ze ontdekken?

Realistisch ← ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ → Abstract

Zo is de cirkel voorlopig rond: Mondriaan baseerde dit werk op de werkelijkheid en abstraheerde de pier in Domburg, het glinsterende zeewater en de sterrenhemel. Tot alleen de streepjes overbleven.

12 Zie je waar de pier loopt? En de horizon? Maak een snelle schets van de compositie en schrijf erbij wat je ziet.

Mondriaan wilde op dit schilderij meer weergeven dan alleen de werkelijkheid. In dit schilderij abstraheerde hij niet alleen de pier en de oceaan, maar eigenlijk de hele wereld, en het heelal. Hij bracht het hele universum terug tot een ovaal en heel veel plussen en minnen.

13 Alleen maar streepjes. Toch is de wereld niet ‘plat’ maar zelfs een beetje ‘bol’. Hoe heeft Mondriaan ervoor gezorgd dat het werk diepte kreeg?

1

2

3

14 Je hoort het wel eens: ‘Dat kan mijn kind ook’. Maar is het wel zo gemakkelijk? Probeer in het vakje hiernaast zelfs eens diepte te creëren, met alleen verticale en horizontale lijnen:

Mondriaan had voorlopig zijn volmaakte vorm gevonden. Maar zoals al aangekondigd: Mondriaan was niet de enige die zocht naar de volmaakte vorm. De zoektocht zie je namelijk ook in de beeldhouwkunst, bijvoorbeeld bij de van oorsprong Roemeense kunstenaar Constantin Brancusi.

15 **Uitdaging: Kun je zelf het werk vinden dat een parallel heeft met Mondriaan’s compositie uit 1915? Noem minimaal drie overeenkomsten.**

Titel:

Overeenkomsten:

1

2

3

16 **Kijk nog eens naar de titel. Welke omschrijving past volgens jou bij het werk (meerdere antwoorden zijn mogelijk)?**

- In een ei begint al het nieuwe leven: het Begin van de wereld
- In je hoofd beginnen alle nieuwe ideeën: het Begin van de wereld
- In het universum ontstaan planeten en sterren: het Begin van de wereld

Anders namelijk

.....

Constantin Brancusi bedacht ook hoe je zijn kunstwerken kon presenteren. Bij dit werk bedacht hij dat je het eigenlijk op schoot moest nemen, op een kussentje. Vanwege de veiligheid ligt het werk toch in een vitrine. Kunstenaar Stanley Brouwn maakte speciaal voor het kunstwerk een speciale sokkel, gebaseerd op een zelfbedacht meetsysteem.

*Stanley Brouwn, 1935
Sokkel voor 'Le Commencement du monde' van Constantin Brancusi, 1995*

17 Wat vind jij? Als het de wens van de kunstenaar is om het werk op schoot te nemen, zou het museum dit dan moeten doen?

X! Extra tekenopdracht: Als jij een sokkel mocht bedenken, hoe ziet deze er dan uit? (Tekenen hieronder of op de achterzijde van dit vel).